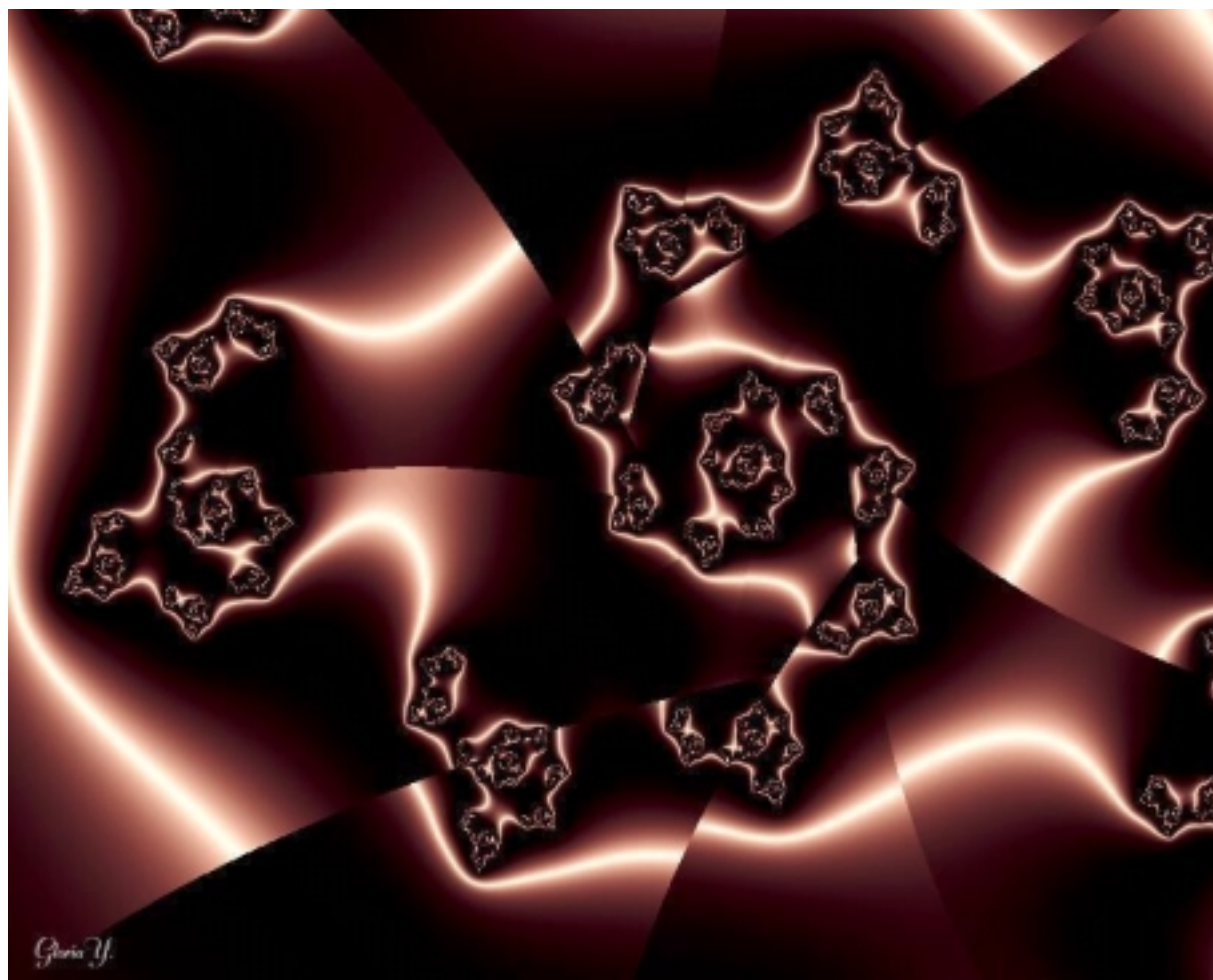

Nemzetközi távközlési régiók

> Összehasonlító tanulmány <

Hírközlési Főfelügyelet
Piaci Monitoring Igazgatóság
2001. április

Tartalomjegyzék

1. BEVEZETÉS	3
2. VILÁGGAZDASÁGI ERŐVISZONYOK A TELEKOMMUNIKÁCIÓS SZÉKTORBAN	4
A TÁVKÖZLÉSI PIACOK MÉRETE	4
TÁVKÖZLÉSI BEVÉTELEK A LEGNAGYOBB SZOLGÁLTATÓKNÁL	5
TÁVKÖZLÉSI KIADÁSOK	6
PRIVATIZÁCIÓ	6
VERSENY ÉS LIBERALIZÁCIÓ	7
ÖSSZEGZÉS	9
3. VEZETÉKES ÉS MOBIL TÁVKÖZLÉS	10
PIACSZEGMENSEK	10
TELEFONVONALAK FEJLŐDÉSE	11
SZOLGÁLTATÁSOK DÍJAI	15
ÖSSZEGZÉS	16
4. INTERNET	17
INTERNET HASZNÁLAT	17
INTERNET SZOLGÁLTATÓK	18
A SZÁMÍTÓGÉPPÉL VALÓ ELLÁTOTTSÁG ÉS AZ INTERNET HOZZÁFÉRÉS KÖLTSÉGEI KÖZÖTTI KORRELÁCIÓ	19
VOIP SZOLGÁLTATÁSOK PIACA	20
ÖSSZEGZÉS	20
5. KÁBELTÉVÉ SZOLGÁLTATÁS	21
ÖSSZEGZÉS	21

1. BEVEZETÉS

A HÍF 2000. decemberében összefoglaló értékelést készített „Hírközlési piac az ezredfordulón” címmel, mely anyag a HÍF honlapján megtekinthető. A piaci szereplők részéről megfogalmazódott igény találkozott a szakterület szakmai terveivel, melynek eredményeképpen egy összehasonlító elemzést készítettünk a nemzetközi távközlési szektorról.

Hagyományainknak megfelelően az elemző anyag módszertanilag csak a fő folyamatokra, a meghatározó eseményekre fókuszál; összehasonlító elemzést nyújt a közép-kelet-európai és a nyugat-európai távközlési szektorról, illetve összehasonlítja az egyes világgazdasági régiók szektoron belüli erőviszonyait.

Elsőként abból a szempontból vizsgáljuk a világ telekommunikációs szektorát, hogy a nagy világgazdasági régiók – Amerika, Európa, Afrika, Ázsia és a Csendes-óceán térsége – milyen súllyal szerepelnek a piacon. A vizsgálati szempontok kiterjednek a forgalomra, a bevételekre, a lakosság távközlési kiadásaira, valamint a piacok liberalizáltságára.

Ezt követően a vezetékes és a mobil távközlés jellemzőit vizsgálja a tanulmány az egyes régiók vonatkozásában, és emellett az Internet és a kábeltévé piacán érvényesülő tendenciák feltárásával foglalkozik.

Az elkészítés során arra törekedtünk, hogy naprakész információkkal szolgáljunk a szektor aktuális állapotáról, így a tanulmányozott időintervallum az esetek többségében legfeljebb az elmúlt egy-két évre nyúlik vissza.

Mivel jelentős eltérések figyelhetők meg a különböző nemzetközi adatok között, ezért a legtöbb esetben arra törekedtünk, hogy a leggyakrabban alapul vett adatforrásokra – az Európai Unió, az OECD, és az ITU adatbázisaira - támaszkodjunk.

A tanulmány elkészítésével segítséget kívánunk nyújtani az olvasóknak ahhoz, hogy a telekommunikáció szektorának meghatározó nemzetközi tendenciái könnyen felismerhetők legyenek, illetve a hazai folyamatok a nemzetközi tendenciákkal összevetve tanulmányozhatók legyenek.

Kérjük, amennyiben észrevétele, javaslata, konstruktív kritikai megjegyzése van az anyaggal kapcsolatban azt ismertesse meg velünk. Véleményét kérjük a következő címre küldje el: *szabo.eva@hif.hu*

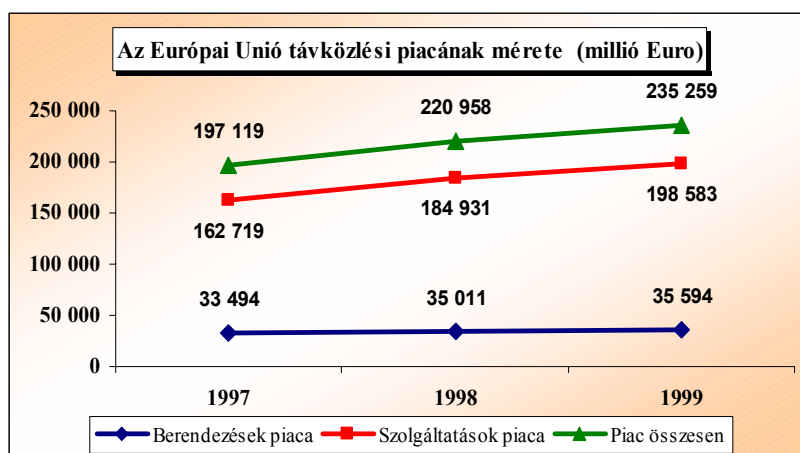
2. VILÁGGAZDASÁGI ERŐVISZONYOK A TELEKOMMUNIKÁCIÓS SZÉKTORBAN

A szektorban napjainkban zajló fejlődés ütemét jellemzi, hogy:

- Az infokommunikációs világpiac nagyságát – mely az információtechnológiai és távközlési piacok együttesét jelenti – 2001-ben 2205 milliárd euróra becsülik. Dinamizmusára jellemző, hogy 2000-ben 10,4%-os növekedést produkált, 2001-ben pedig várhatóan 10% alatti ütemben, de tovább bővül a piac.
- A telefon történetének első száz évében mintegy 240 millió volt a bekapcsolt telefonvonalak száma, 2000. szeptemberében pedig közel ugyanennyi volt az európai mobil előfizetők száma, ami körülbelül tizenöt éves fejlődés eredménye.
- 1991-ben az Internet használók száma nem érte el a 3 milliót, elektronikus kereskedelmi alkalmazások pedig még csak elenyésző számban voltak. 1999-ben viszont kb. 240 millió felhasználó csatlakozott az Internetre, ezek egynegyede vásárolt is elektronikus úton. Mára az Internet használók száma meghaladja a 400 milliót.

A távközlési piacok mérete

Az Európai Unió távközlési piaca az 1997-es 197 milliárd euróról két év alatt, évi átlag 9%-os növekedést produkálva 235 milliárd euro fölé nőtt. Az átlagos növekedés üteménél gyorsabban, 11%-kal növekedett a távközlési szolgáltatások piaca, mely a piac összes forgalmának 84%-át tette ki a vizsgált időszakban.

Forrás: ESIS Report, DG Information Society

Összehasonlításképpen a teljes *nyugat-európai infokommunikációs piac* mérete 1999. végén 470 milliárd euro volt, 2000. végén pedig hozzávetőlegesen 538 milliárd euro. Ez a forgalomnövekedés 14,4%-ot tesz ki, ami a világ infokommunikációs piacának 10,4%-os növekedését is meghaladó bővülést jelentett az elmúlt évben.

Hasonló – a nemzetközi fejlődés ütemét is meghaladó – növekedés volt jellemző a *magyarországi infokommunikációs piacra* is 2000-ben, mely közel 14%-os növekedést produkált, és 2001-ben a világgazdasági trendhez hasonlóan csökkenő ütemben, de várhatóan 11-12%-kal növekszik. A hazai infokommunikációs piac mérete 2000-ben meghaladta a 3,5 milliárd eurot, 2001-ben pedig közel 4 milliárd euros nagyságot fog képviselni.

Távközlési bevételek a legnagyobb szolgáltatóknál

A távközlési szektor élmezőnyébe tartozó cégek – a táblázat adatai szerint – főképp az USA-t és Európát reprezentálják. Ennek ellenére a lista élén a Japán NTT Communications áll közel 76 milliárd USD éves bevétellel. A tíz legnagyobb együttes bevétele megközelíti a 400 milliárd USD-t, bevételeik növekedési üteme pedig átlagosan évi 7%-ot meghaladó mértékű volt.

<i>A legnagyobb bevételű telekommunikációs cégek</i>			
Szolgáltató	Ország	Bevétel (mó USD)	Éves növekedés
NTT	Japán	75 935	3,0%
AT&T	USA	62 391	17,2%
SBC Communications	USA	49 489	7,1%
Deutsche Telecom	Németország	37 592	0,3%
Bell Atlantic	USA	33 174	5,1%
France Telecom	Franciaország	29 001	10,5%
BT	Nagy-Britannia	28 048	8,4%
Telecom Italia	Olaszország	26 187	6,2%
GTE	USA	25 473	9,5%
BellSouth	USA	25 224	9,1%

Forrás: CIT Publications Ltd., 2000. III. negyedév
Megjegyzés: Az adatok minden egyes cég esetében a legutolsó elérhető, teljes pénzügyi évre vonatkoznak.

A CIT Publications összeállításában a világ legnagyobb bevételű távközlési cégeinek listáján a közép-kelet-európai országok közül a lengyel nemzeti telefontársaság, a TPSA az 57., a cseh Cesky Telecom a 75. és a Matáv a 76. legnagyobb bevételű cég.

A bevételek átlagos növekedési üteme tekintetében a lengyel, a cseh és a magyar vállalatok növekedési üteme közel háromszorosa a tíz legnagyobb bevételű cég növekedési ütemének, ami az alacsonyabb bázis mellett a piaci fejlettség alacsonyabb szintjével magyarázható. Mindez előrevetíti azt a tényt, hogy a növekedés üteme szerinti rangsorban többnyire kisebb bevételű cégek szerepelnek elől, így USA-beli és nyugat-európai cégek mellett például török és brazil távközlési vállalkozások is.

Távközlési kiadások

Az egy főre jutó telekommunikációs kiadások fokozatosan növekedtek az *Európai Unióban* az elmúlt években. Ez a folyamat – a belföldi és a nemzetközi hívások terén érvényesülő díjcsökkenéssel összevetve – valószínűleg a fogyasztás növekedésének, illetve a fogyasztás szerkezetében bekövetkezett esetleges eltolódásoknak (pl. az értéknövelt szolgáltatások irányába) tudható be.

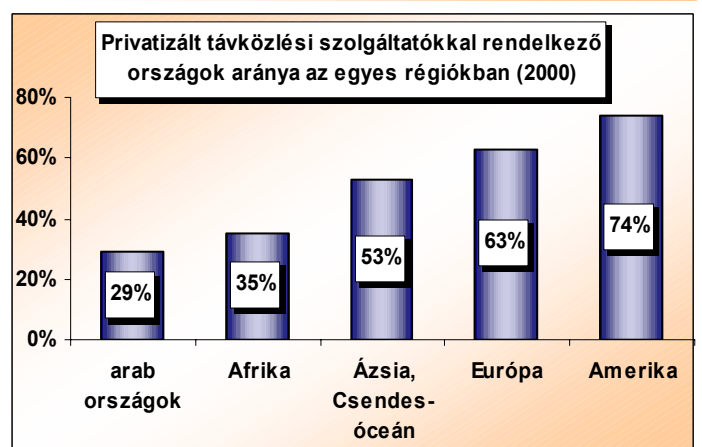
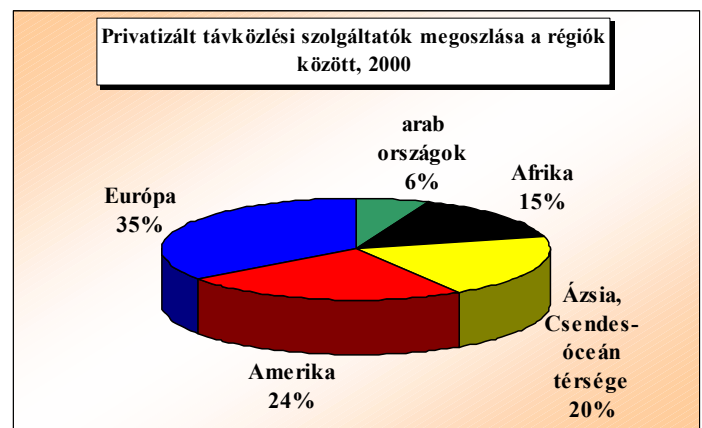
A lakosság telekommunikációs kiadásainak évről évre növekvő trendje az *Egyesült Államokban* is jól körvonalazható, ahol 1980-ban egy háztartás átlagosan 325 USD-t költött távközlési szolgáltatásokra, 1998-ban pedig már mintegy 2,5-szer többet, amely a háztartások összes kiadásának 2,3%-át tette ki.

A *magyarországi* távközlési kiadásokat is a fokozatos növekedés jellemezte az elmúlt időszakban. A lakosság, összes kiadásainak mintegy 4%-át fordította távközlési kiadásokra 1999-ben.

Privatizáció

A távközlés fejlődésének meghatározott időszakában a legtöbb országban felmerült a korábbi állami monopolista szolgáltatók állami tulajdonrészének leépítése és értékesítése.

Az adatok szerint az ITU felmérésébe bevont privatizált vállalatok legnagyobb része Európában található, ugyanakkor az amerikai kontinens vezet a térségben privatizált távközlési szolgáltatókkal rendelkező országok arányát tekintve. Az európai országok közel kétharmadában privatizálták a távközlési szolgáltatókat, és ez az arány az ázsiai és csendes-óceáni térségben is magasabb 50%-nál.

Forrás: ITU

Verseny és liberalizáció

A verseny mértéke szorosan összefügg egy adott régió privatizációs folyamatainak előrehaladottságával. Az intenzívebb verseny, illetve a kevésbé monopolisztikus viszonyok azon régiókban figyelhetők meg, ahol előrehaladottabb a privatizáció.

Közép-Kelet-Európa

A rendszerváltást követően a cseh, a magyar és a lengyel telekommunikációs piacok fejlődése nagy hasonlóságot mutat a régió többi országához viszonyított dinamikus fejlődés, a liberalizáció, az állami tulajdonú távközlési cégek magánosítása tekintetében.

A privatizált nemzeti távközlési szolgáltatók Csehországban, Magyarországon és Lengyelországban

Korábban monopolhelyzetű szolgáltató	Állapot	Tulajdonosi összetétel	A monopólium megszűnésének tervezett időpontja
Cesky Telecom (cseh)	2000. december	Nemzeti Vagyongazdálkodó 51,1%; TelSource konzorcium 27% (KPN, Swisscom, AT&T); KPN Telecom 6,5%; Befektetési alapok és magánbefektetők 15,4%	2000. december 31.
Matáv	2000. december	MagyarCom 59,49%; Nyilvános forgalom 40,51%; 1db Állami aranyrészvény	2001. december 22.
TPSA (lengyel)	2000. október	Lengyel kormány 35%; France Telecom 25%; Kulczyk Holdings 10%; Befektetési alapok és magánbefektetők 15%; Cégalkalmazottak 15%	2002. december 31.

Forrás: Cégek honlapjai

Csehországban – Szlovéniához hasonlóan – ez év januárjától már liberalizált piacról beszélhetünk. *Magyarországon* 1994 első félévében öt LTO kezdte meg működését, 2000. végén pedig 13 LTO rendelkezett szolgáltatási engedéllyel és a piacnyitás ez év végén várható.

Várhatóan *Lengyelországban* tűnik el legkésőbb az állami monopólium, noha a lengyel távközlési vállalat monopolhelyzete már 1991-ben megszűnt a helyi beszélgetések piacán. A piacnyitás első lépéseként 2000-ben elfogadták az új telekommunikációs törvényt és három konzorcium kapott szolgáltatási engedélyt belföldi a távolsági beszélgetések piacán.

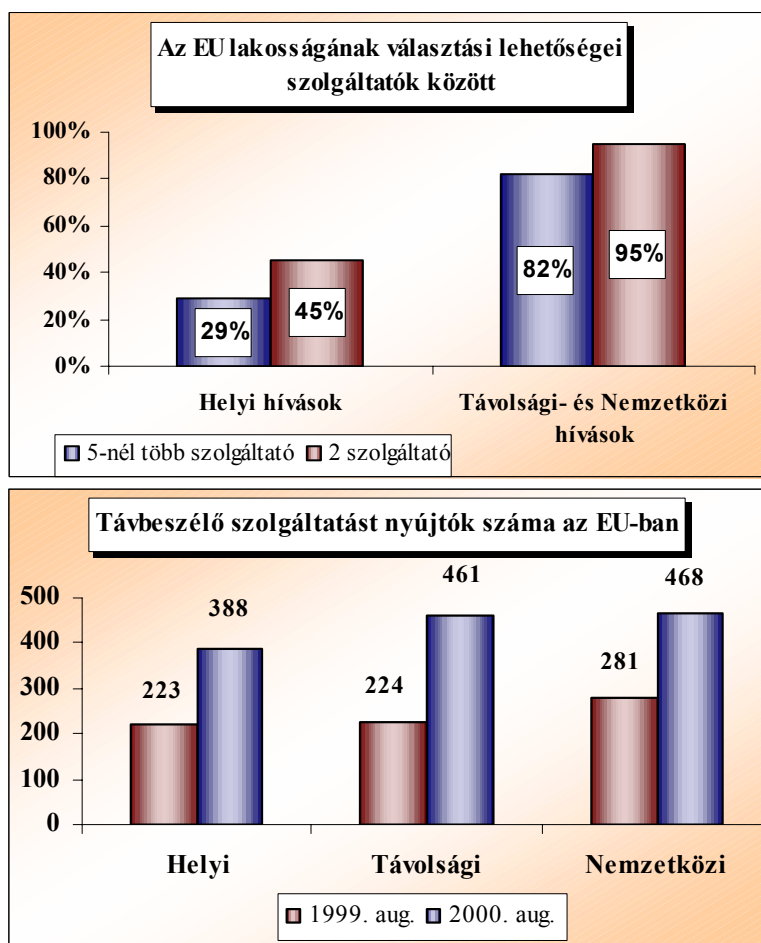
Mindhárom országra jellemző, hogy:

- a közelmúltban került elfogadásra a távközlésről szóló jogszabályok módosítása;
- nemzetközi beszélgetések piacán megjelentek a VoIP technológián alapuló szolgáltatások;
- a piacon megjelenő új szolgáltatók többnyire tőkeerős, multinacionális vállalatok megjelenését jelentik a piac már liberalizált szegmenseiben;
- a privatizáció, az értéknövelt szolgáltatások iránti dinamikus keresletnövekedés és a meglévő infrastruktúra alacsony fejlettségi szintje jelentős mértékű tőkebefektetésekkel járt és jár együtt.

Nyugat-Európa

Az EU országai közül az Egyesült Királyságban, Hollandiában, illetve a skandináv államokban privatizálták leghamarabb a monopolhelyzetben lévő távközlési szolgáltatókat. A következő privatizációs hullám Belgiumban, Németországban, Franciaországban és Olaszországban segítette tulajdonhoz jutni a szakmai és pénzügyi befektetőket. Az EU-ban legkésőbb a fennmaradó, többségében déli államokban kezdték el az állami tulajdonrészek értékesítését.

A piaci verseny mértékét mutatja, hogy 2000. derekán a távolsági és nemzetközi beszélgetések piacán az EU lakosságának átlagosan 82%-a több mint öt, a lakosság 95%-a pedig legalább két szolgáltató közül választhat. Helyi beszélgetések esetén a lakosság kisebb része, 29%-a választhat több mint öt szolgáltató közül, a népesség 45%-a pedig legalább két szolgáltató között tud dönteni.

Forrás: ESIS Reports, DG Information Society

Mindez alátámasztja azt az ismert tényt, hogy a távolsági és nemzetközi hívások piacán erősebb a verseny, mint a helyi hívások piacán, ahol jóval kevesebb szolgáltatónak éri meg versenyezni az előfizetőkért.

Az elmúlt év végén az EU-ban 1215 szolgáltató nyújthatott közcélú távbeszélő szolgáltatást, ami 1999. hasonló időszakához képest 35%-os növekedést jelent. A nyugat-európai térséget általánosságban jellemzi, hogy a piacra újonnan belépők elsősorban *a nemzetközi és a belföldi távolsági* szolgáltatások piacán jelennek meg. A távolsági beszélgetések piacát 1998. óta minden EU országban liberalizálták, kivéve Portugáliát és Görögországot, ahol 2000., illetve 2001. január 1-re tolták ki a liberalizáció időpontját. A *helyi beszélgetések* piacán többnyire a már kiépített hálózattal rendelkező (korábbi monopol) szolgáltatók infrastruktúráján keresztül szolgáltatnak az új belépők.

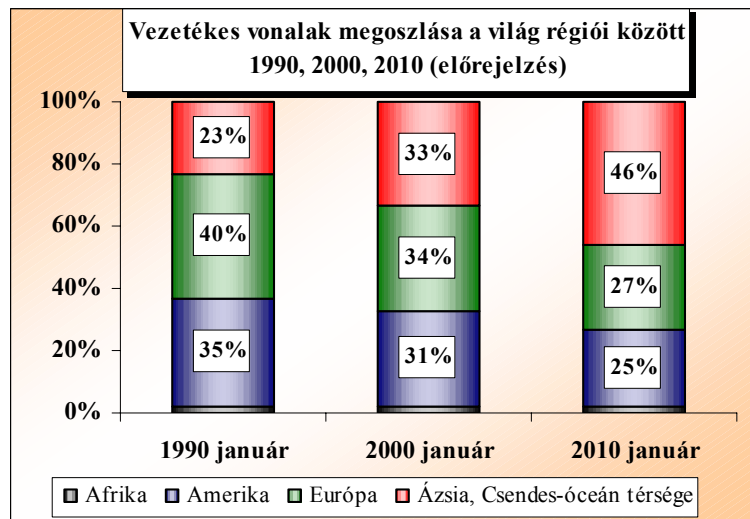
Összegzés

- **A világ infokommunikációs piacának elmúlt évi növekedési üteme 10,4%-os volt, az EU-ban 14,4%-kal bővült a piac, Magyarországon közel 14%-kal.**
- **Az egy főre jutó távközlési kiadások folyamatos növekedése figyelhető meg a vizsgált térségekben.**
- **A legnagyobb bevételű távközlési cégek között többségében USA-beli és európai cégek találhatók, a bevételüket legnagyobb ütemben növelők között viszont a kisebb bevételű szolgáltatók is képviseltetik magukat.**
- **A távközlési privatizáció Európában és Amerikában a leginkább előrehaladott, így a liberalizáció és verseny erőssége szempontjából is ezen régiók állnak az élen. Közép-Kelet-Európa országai közül Csehországban, Lengyelországban és Magyarországon a leginkább liberalizált a távközlési szektor. Az Unió liberalizáció mértékét jellemzi, hogy a távolsági és nemzetközi beszélgetések piacán az EU lakosságának átlagosan 82%-a több, mint 5 szolgáltató közül választhat.**

3. VEZETÉKES ÉS MOBIL TÁVKÖZLÉS

Piacszegmensek

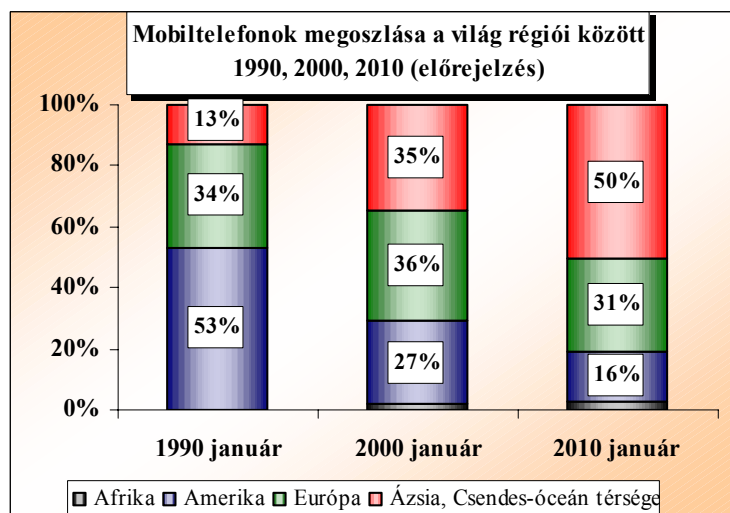
A vezetékes telefonvonalak világpiacán Európa és Amerika részesedése csökkenő tendenciát mutatott 1990. és 2000. között. Az afrikai térség részaránya változatlan maradt, míg az ázsiai, csendes-óceáni régió volt az egyetlen, mely növelni tudta világpiaci arányát 23 %-ról 33%-ra. Az előrejelzések szerint a következő tíz évben még nagyobb

Forrás: ITU

ütemben nő majd Ázsia és a Csendes-óceán térségének részaránya a vezetékes távbeszélő vonalak világpiacán, ami az amerikai és az európai régiók további relatív térvészését vetíti előre.

A mobil telefont használók száma tekintetében is előretört az ázsiai, csendes-óceáni piac. Több mint 2,5-szeresére nőtt a régió aránya ezen a piacon 1990-2000. között. 1990. elején kevesebb, mint 1 millió mobilhasználó volt ebben a régióban, 2000. elején pedig mintegy 170 millió. A

Forrás: ITU

következő tíz évben az előrejelzések szerint folyamatosan

nőni fog e térség világpiaci részesedése, és 2010-ben a világ körülbelül 2,2 milliárd mobilhasználójának mintegy 50%-a e térség lakója lesz.

Az ázsiai, csendes-óceáni mobilpiaci térnyerés a vezetékes piachoz hasonlóan, szintén Amerika világpiaci részesedésének rovására történt.

Tíz év alatt felére csökkent az amerikai részarány a mobilpiacon, Európa pedig tartotta, illetve kis mértékben növelte részesedését.

Vezetékes és mobil telefonvonalak száma a világon

Telefonvonalszám (millió db)	1990. január	2000. január	2010. január*
<i>Vezetékes</i>	490	905	1500
<i>Mobil</i>	7,5	490	2200

Forrás: ITU, *2010: előrejelzés

2000. elejére több mint 2,5-szeresével nőtt a vezetékes és mobil telefonvonalak száma a világon 1990-hez képest. Becslések szerint 2000. végén mintegy 1,7 milliárd telefonvonal (vezetékes és mobil) volt a világon, amelynek 42,5%-a (725 millió) mobil volt. Ez utóbbinak pedig több mint 90%-a digitális rendszerű volt. A jövőben várhatóan tovább nő a telefonvonalak száma a világon, az előrejelzések szerint azonban csökkenő ütemben.

Telefonvonalak fejlődése

A világ telefonvonalainak száma 1998-ban mintegy 1,16 milliárd volt, az elmúlt év végén hozzávetőlegesen 1,7 milliárd, melynek több mint 40%-a mobil telefonvonal volt. A vizsgált időszakban Európa-szerte egyenletesen növekedett a telefonvonalak száma, az Európai Unióban 74%-ot, Közép-Kelet-Európában 87%-ot meghaladó mértékben. Az utóbbi térség esetében megfigyelhető növekedés nagysága a kiinduló alacsony ellátottság miatt nem meglepő.

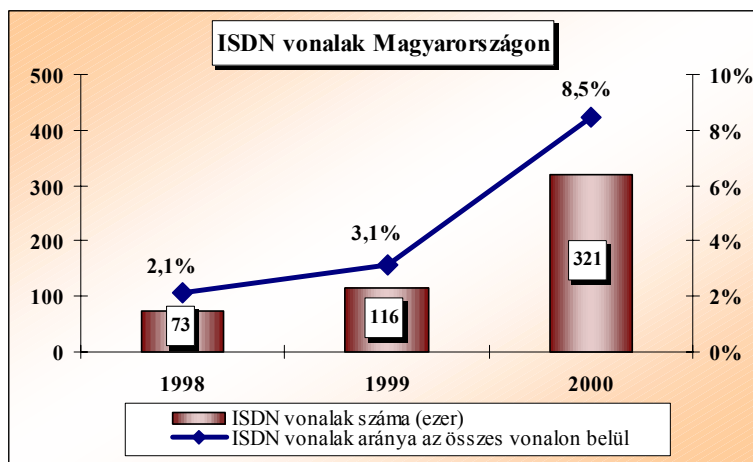
Telefonvonalak száma az EU-ban és Közép-Kelet-Európában (millió)				
	1997	1998	1999	2000
Európai Unió	246,6	286,8	352,7	430,1
Közép-Kelet-Európa	28,8	34,5	43,3	54,0

Forrás: ESIS Reports, DG Information Society

A technológiai fejlődés mértékét jól jellemzi, hogy a világ mobil telefonvonalainak 90%-ot meghaladó része digitális rendszerhez tartozik. E mellett 2000. végére 1998-hoz

képest megközelítőleg duplájára nőtt az ISDN vonalak aránya az összes fővonalszámon belül (4,4%-ról 8,3%-ra).

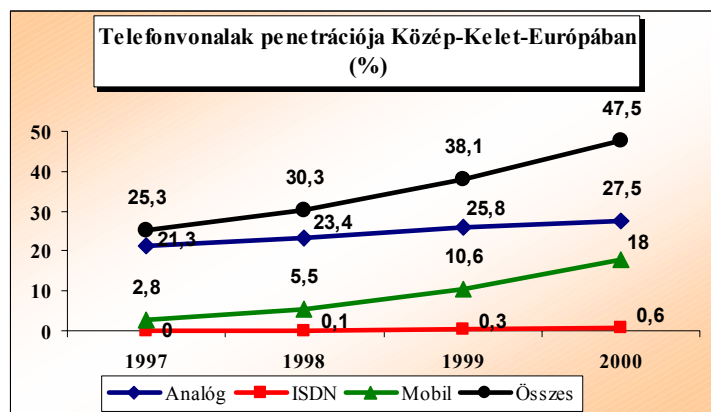
A magyarországi fejlődés mértéke 1998-2000. között meghaladta ezt a növekedési ütemet. Az alacsony kiinduló érték ellenére az ISDN vonalak összes fővonalszámon belüli aránya felzárkózott a nemzetközi értékhez .

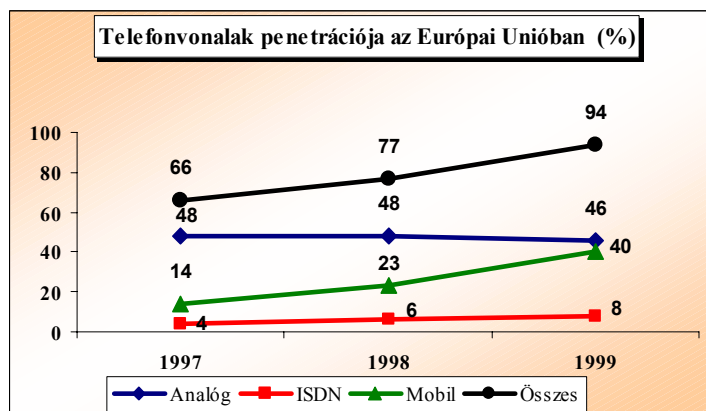
Forrás: Koncessziós szolgáltatók adatai

A telefonvonalak penetrációja tekintetében a növekedés már nem mondható minden tekintetben egyenletesnek. A különböző típusú telefonvonalak közül a mobil penetráció és az ISDN vonalakkal való ellátottság folyamatos növekedése jellemző az Európai Unió országaira, míg az analóg telefonvonalak aránya folyamatosan csökken.

A közép-kelet-európai országokban, kis mértékben ugyan, de egyelőre tovább növekszik az analóg vonalakkal való ellátottság, noha az EU-hoz hasonlóan ebben a régióban is csökken az analóg vonalak összes fővonalon belüli aránya.

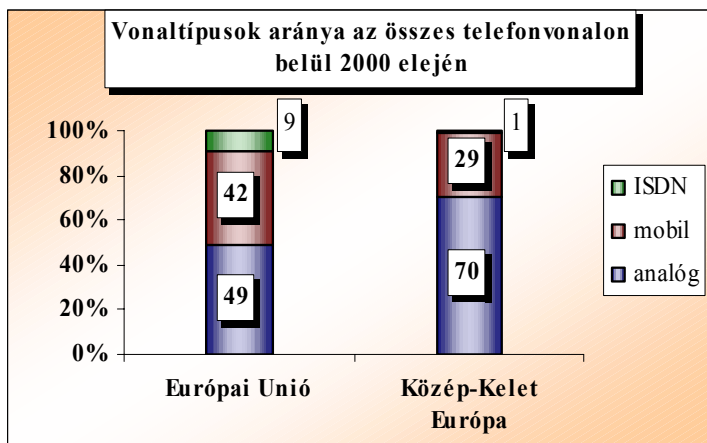

Forrás: ESIS Reports, DG Information Society

Az egyes vonaltípusok összes vonalon belüli arányára jellemző, hogy az analóg vonalak részaránya Albánia, Bosznia, Macedónia és Bulgária esetén a 80%-ot is meghaladja. A legalacsonyabb – 50% alatti – értéket Csehország, Észtország és Szlovénia mutatja fel, de a mobil telefonvonalak összes telefonvonalon belüli arányát tekintve is ez a két országcsoporthoz tartozik.

különül el egymástól: az előbbiben 20% alatti, utóbbiban 50% feletti a mobilok részaránya. Összességében 2000. végére régióinkban csökkent (60%-ra) az analóg vonalak részaránya teret

Forrás: ESIS Reports, DG Information Society

engedve a mobil és az ISDN vonalaknak.

Az Európai Unióban 50% alá csökkent az analóg vonalak aránya. Régiókkal összevetve az ISDN vonalak részaránya tekintetében fedezhető fel a legnagyobb arányú különbség, mely kétségtelenül jelzi a két térség műszaki fejlettségi színvonalának különbözőségét. A

mobil telefonvonalak részaránya tekintetében dinamikus növekedés jellemző mindkét térségre. A mobiltelefon elterjedtségének részletesebben vizsgálatával differenciáltabb képet kapunk a szóban forgó térségek államairól.

Közép-kelet-európai mobil mutatószámok, 2001 január					
	Csehország	Észtország	Magyarország	Lengyelország	Ukrajna
Népesség (millió)	10,3	1,4	10,1	38,7	49
GDP/fő (USD) PPP 1999	11 700	5 600	7 800	7 200	2 200
Szolgáltatatszám (rendszer)	4	4	4	4	6
Előfizetőszám	4 618 800	555 900	3 136 120	6 989 900	898 100
Penetráció (%)	45	39	31	18	2

Nyugat-európai mobil mutatószámok, 2001 január							
	Ausztria	Finnország	Svédország	Norvégia	Portugália	Görögország	Franciaország
Népesség (millió)	8,1	5,2	8,9	4,5	10,1	10,6	59,5
GDP/fő (USD) PPP 1999	24 600	22 800	23 000	27 600	16 500	14 800	21 900
Szolgáltatatszám (rendszer)	5	7	5	4	3	3	4
Előfizetőszám	6 324 400	3 912 020	6 348 900	3 174 500	6 676 100	6 106 300	29 858 400
Penetráció (%)	78	76	72	71	60	58	50

Forrás: EMC World Cellular Database, GDP adatok: OECD

Az EU országai közül az osztrák és a skandináv penetráció értékei a legmagasabbak, a legalacsonyabb ellátottság Franciaországot jellemzi. Magas penetrációs értékek többnyire olyan EU-s országokban figyelhetők meg, ahol magas – 20 000 USD feletti – az egy főre jutó GDP. A közép-kelet-európai régióból a cseh, az észt és a magyar penetráció emelkedik ki, noha ezek szintje még nem éri el az EU legalacsonyabb értékét. A legalacsonyabb ellátottság

Ukrajnában figyelhető meg. Bár gazdasági fejlettség szempontjából a régió élbolyába tartozik Lengyelország is, a mobil penetráció meglehetősen elmarad a hasonló gazdasági fejlettségű országok mutatóitól (pl. a magyarországi értéktől).

Az egyes országokat az abszolút előfizetői szám szerint vizsgálva megállapítható, hogy mindkét régióban az összes mobil előfizető több mint 75%-át mindössze öt ország előfizetői teszik ki, ez azonban részben azzal hozható összefüggésbe, hogy a szóban forgó országok adják az adott térség lakosságának meghatározó hányadát (pl. Közép-Kelet-Európában 77%-át).

Közép-kelet-európai mobilpiac 2001. 01.			Nyugat-európai mobilpiac 2001. 01.		
Ország	Előfizetők	Régión belüli arány (%)	Ország	Előfizetők	Régión belüli arány
Lengyelország	6 570 000	28,1	Németország	43 063 330	19
Csehország	4 321 116	18,5	Olaszország	43 533 500	18,5
Magyarország	3 052 000	13	Nagy-Britannia	41 475 400	15,7
Románia	2 379 800	10,2	Franciaország	29 858 400	11,6
Szlovákia	1 282 032	5,5	Spanyolország	25 247 000	10,3
KKE-5	17 604 948	75,3	Ezek összesen	183 177 630	75,1
Szlovénia	1 070 905	4,6	Hollandia	9 942 676	4,4
Horvátország	963 900	4,1	Svédország	6 293 660	2,8
Bulgária	732 500	3,1	Portugália	5 988 583	2,6
Ukrajna	711 500	3	Görögország	5 821 328	2,6
Litvánia	566 000	2,4	Ausztria	5 795 330	2,6
Észtország	547 000	2,3	Belgium	4 760 700	2,1
Lettország	398 422	1,7	Svájc	4 517 000	2
Szerbia	315 980	1,4	Finnország	3 708 534	1,6
Montenegro	200 000	0,9	Norvégia	3 417 699	1,5
Bosznia	100 000	0,4	Dánia	3 324 695	1,5
Macedónia	96 566	0,47	Írország	1 886 030	0,8
Moldova	71 346	0,3	Luxemburg	273 482	0,1
Fehérorosz.	32 657	0,1	Összes+miniállamok	55 729 717	24,9
Albánia	13 335	0,1	Nyugat-Európa-25	238 907 347	100
Ezek összesen	5 820 111	24,7			
KKE összesen	23 425 059	100			

Forrás: EMC World Cellular Database

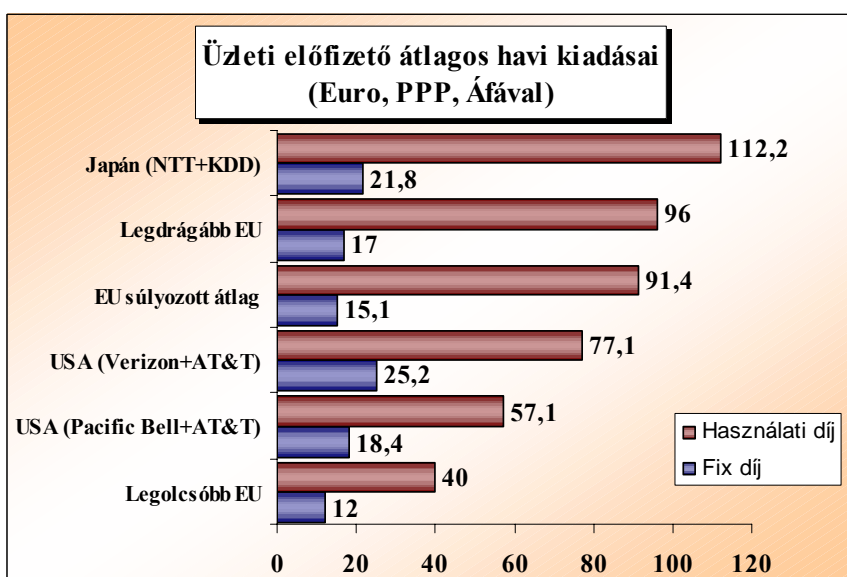
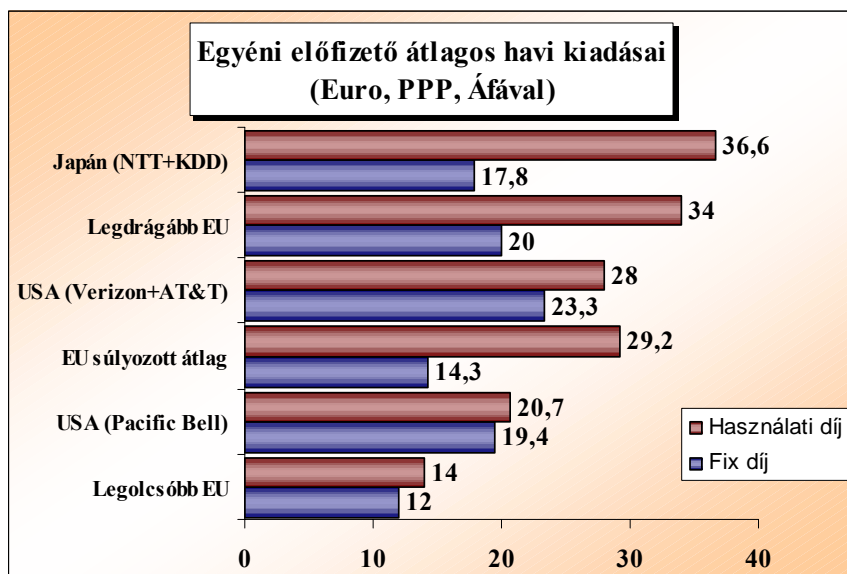
A lakosságszámra vetített mobil előfizetések száma természetesen jelentősen átrendezi az országok közötti rangsort. Ebben a tekintetben a lakosságszám mellett az adott ország gazdasági fejlettségének színvonala is meghatározó tényező.

Szolgáltatások díjai

Az Európai Unió országaiban az egykor monopolhelyzetű vezetékes szolgáltatók belföldi beszélgetésdíjainak fokozatos csökkenése figyelhető meg: az átlagos havi kiadások 1999. augusztusa és 2000. augusztusa között 10,5%-kal csökkentek az üzleti előfizetők, és 4,6%-kal a magán előfizetők számára. A nemzetközi beszélgetéseket átlagosan 15,1%-os, illetve 13,5%-os díjcsökkenés jellemezte. Az új piaci belépők - többnyire a távolsági és nemzetközi hívások területén - még ennél is alacsonyabb áron kínálják szolgáltatásaikat.

Ha az EU egyéni és üzleti előfizetőinek átlagos havi kiadásait összevetjük Japán és az Egyesült Államok előfizetőinek kiadásaival, látható, hogy mindkét esetben a japán előfizetők kiadásai a legmagasabbak. Ha Japántól eltekintünk, akkor a szélsőértékeket a legmagasabb és legalacsonyabb EU-értékek jelentik, az EU-átlag és az USA-beli értékek pedig a középmezőnyben helyezkednek el.

Az árak csökkenésével párhuzamos tendencia az EU-ban a különböző országokban alkalmazott díjak fokozatos konvergenciája.

Forrás: Az Európai Bizottság éves jelentése a távközlési szektorról, 2000

1990-1999. között például az EU különböző országaiból az USA-ba irányuló hívások díjai a következőképpen alakultak: 1990-ben a legolcsóbb (Svédország) és a legdrágább (Spanyolország) ország hívásdíjainak különbsége 2,29 euro volt, 1999-ben viszont 0,45 eurot tett ki a díjkülönbség. Az egyes országok közötti díjkülönbségek leginkább a távolsági beszélgetések piacán érvényesülnek, ahol a legolcsóbb (Luxemburg) és a legdrágább (Görögország) tarifa közötti különbség hétszeres volt az elmúlt év elején.

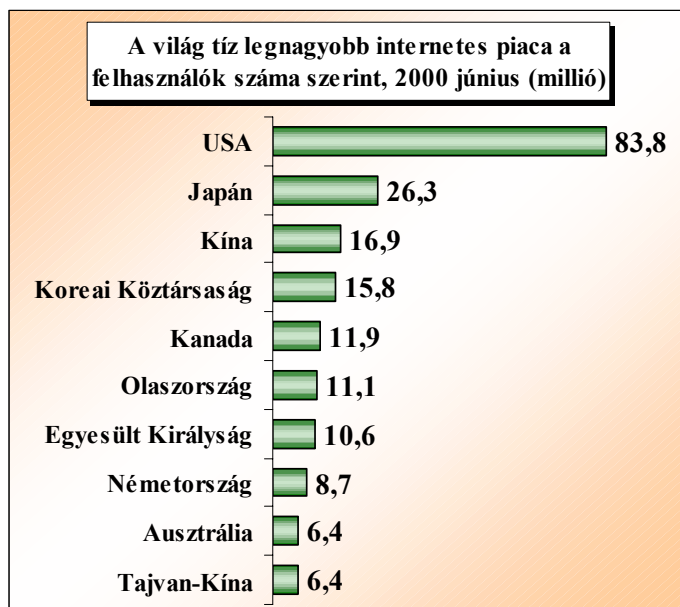
Összegzés

- **A vezetékes és a mobil telefonvonalak világpiacán az ázsiai és csendes-óceáni térséget dinamikusabb növekedés jellemzi, mint az amerikai és az európai régiókat.**
- **A technológiai fejlődés mértékét jól jellemzi, hogy a világ mobil telefonvonalainak 90%-ot meghaladó része digitális rendszerű.**
- **A mobil penetráció és az ISDN vonalakkal való ellátottság folyamatos növekedése jellemző az Európai Unió országaira, míg az analóg telefonvonalak aránya folyamatosan csökken.**
- **Az EU-ban az árak csökkenésével párhuzamosan megfigyelhető tendencia a különböző országokban alkalmazott díjak nagyságának konvergenciája.**

4. INTERNET

Internet használat

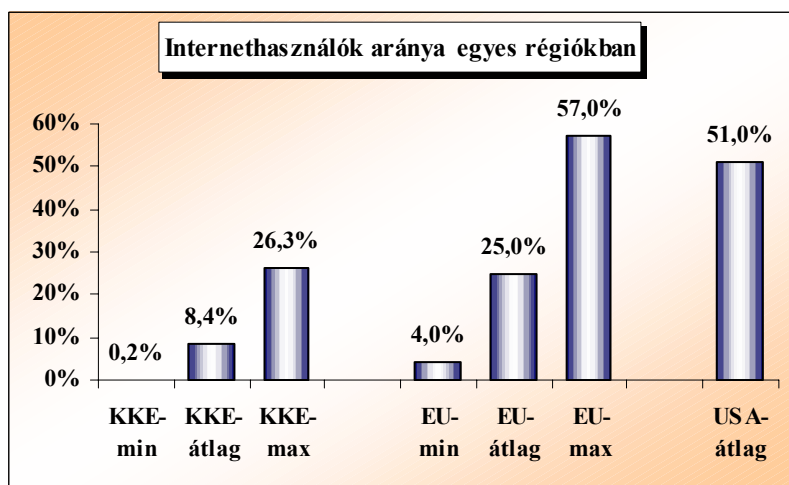
Az Internet használóinak számát tekintve 2000. júniusában a világ tíz legnagyobb internetes gazdaságában közel 200 millió felhasználó volt. Ez a világ összes Internet használójának több mint 50%-át jelentette, tekintve, hogy 2000. végén 372,5 millióra becsülték az Internet használók számát. Az első 10 rangsorolt országból 5 az ázsiai, csendes-óceáni térségben található. A 10 ország által reprezentált Internet használóknak a listán szereplő államok közötti megoszlására

Forrás: ITU

jellemző, hogy az Internetet használók 48,3%-át, tehát közel felét észak-amerikai országok – Egyesült Államok és Kanada – adják.

2000. első félévében az EU lakosságának egynegyede használta az Internetet. Az Internetet használók aránya nagy eltéréseket mutat az egyes országok között, a 10% alatti értéktől az 50% feletti Internet használati arányig, átlagosan azonban 25% körül van Internetet

Forrás: ESIS Reports, DG Information Society

használók aránya. Ugyanez a szám a közép-kelet-európai országok esetében 8,4%, ami összesen mintegy 9,5 millió embert jelent.

Összehasonlításképpen: 1999. végén Olaszországban közel annyi ember (9,2 millió) használta az Internetet, mint 2000. végén Közép-Kelet-Európa 12 országában együttvéve.

Az EU országai közül Németország, Ausztria, az Egyesült Királyság és Luxemburg képviselik az átlag körüli értékeket. Az Internet használók aránya a lakosságon belül 1999. végén Görögországban volt a legalacsonyabb (7%), a legmagasabb (40%) feletti penetrációs értékeket pedig a skandináv államok – Svédország, Finnország, Dánia – mutatták.

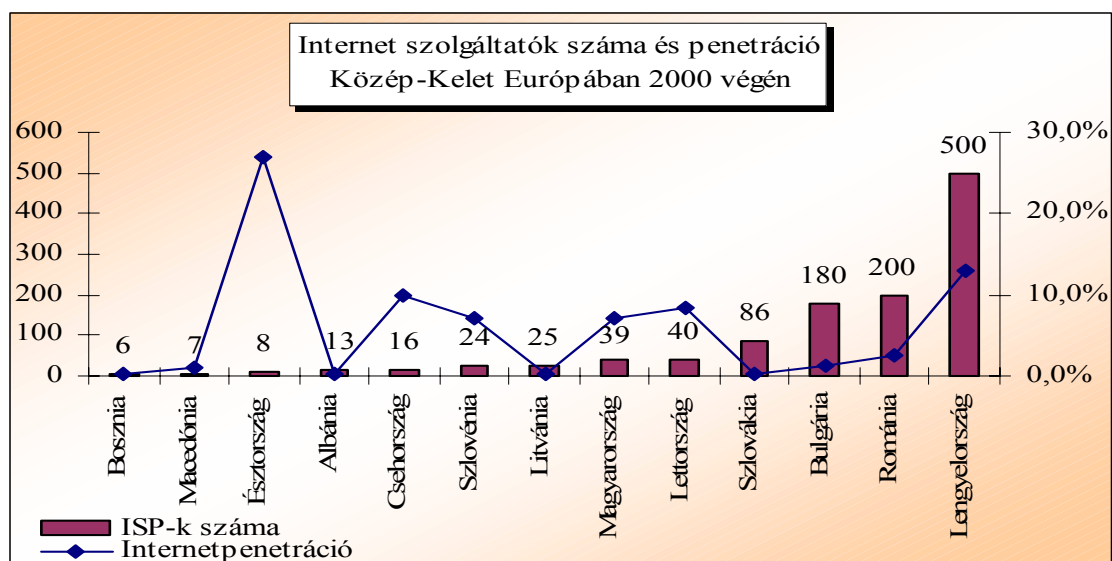
Az Egyesült Államokban tapasztalt szinttől a nyugat-európai Internet használat jóval elmarad. A tengeren túli Internet használók aránya körülbelül duplája az Uniós penetrációnak, és mintegy hatszorosa a Közép-Kelet-Európai régióénak.

Közép-Kelet-Európa országai közül a legalacsonyabb penetrációt Albániában, Romániában, Macedóniában és Boszniában figyelhetjük meg 2000. végén. Ezen országokban még az 5%-ot sem éri el az Internet használók aránya. A térségben Csehország, Lengyelország, Litvánia és Észtország képviselik a térség átlagát jóval meghaladó penetrációt.

Ha az összes Internet használó megoszlását vizsgáljuk a közép-kelet-európai országokban megállapítható, hogy a 9,5 millió Internet használó 76%-a három országból kerül ki. Együttal ez a három ország – Csehország, Lengyelország és Románia – számít a régió legnépesebb országának is, bár népesség szempontjából Románia megelőzi Csehországot, az Internet használók aránya mégis ez utóbbiban a magasabb.

Internet szolgáltatók

2000. derekán az EU-ban átlagosan 10 Internet szolgáltató jutott 1 millió lakosra. 2000. végén Közép-Kelet-Európára hasonló arány jellemző.

Forrás: ESIS Reports, DG Information Society

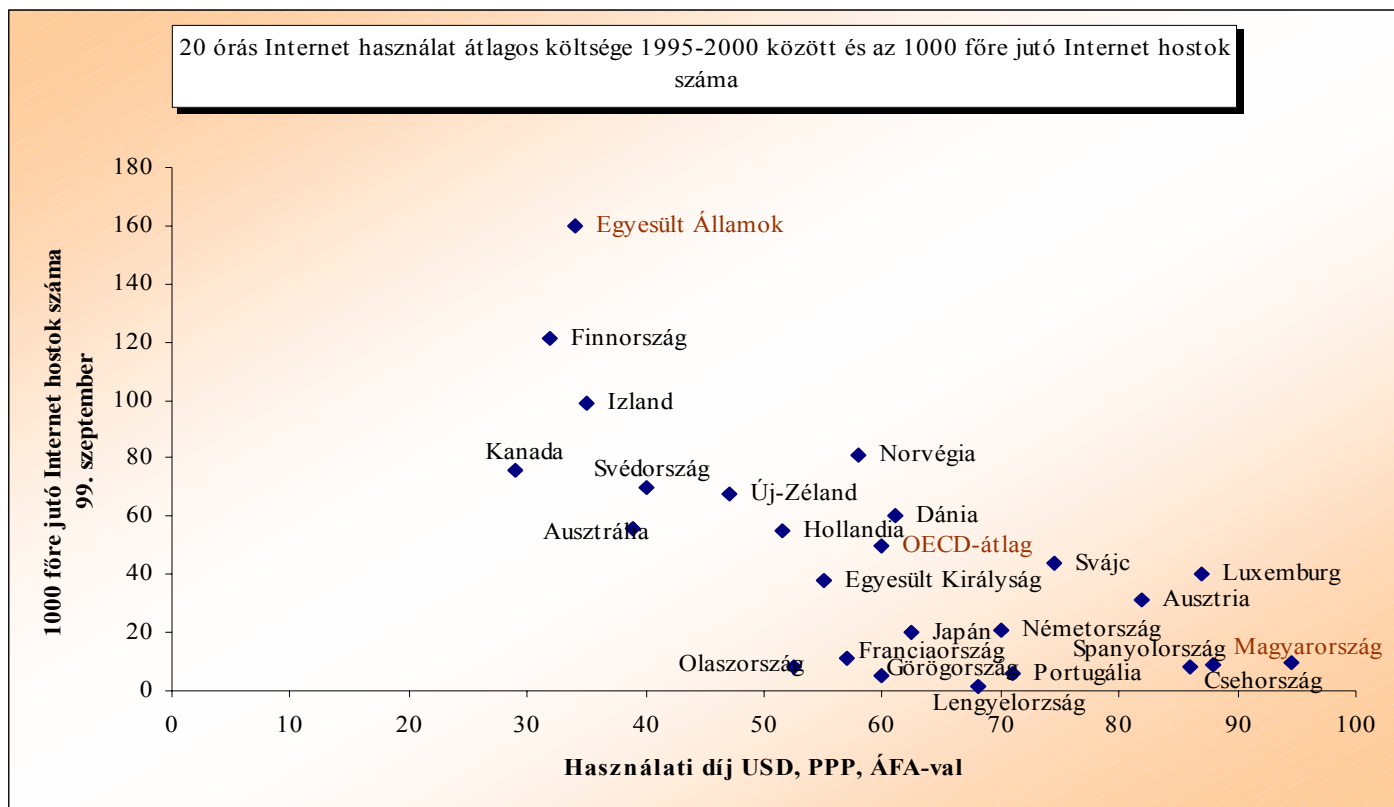
Egymás mellé téve az Internet használati penetrációt és a szolgáltatók számát az egyes közép-kelet-európai országokban látható, hogy Észtországban az Internet szolgáltatók alacsony számához kiugróan magas penetráció társul. Lengyelország esetében az Internet szolgáltatók kiemelkedően magas száma a nagy népességszámmal is összefüggésbe hozható. Kiemelkedők továbbá a cseh, lett, szlovén és a magyar penetráció értékei.

A számítógéppel való ellátottság és az Internet hozzáférés költségei közötti korreláció

1999. végén az EU-ban 100 lakosból 34 rendelkezett számítógéppel, ennek 53%-a üzleti, 47%-a magánfelhasználó volt. 1999. végén Közép-Kelet-Európában 9-10%-os ez az arány, 2000. végén pedig becslések szerint 10%-ot meghaladó.

Az 1000 főre jutó Internet hostok számának tekintetében az amerikai kontinens államai vezetik a világranglistát: 2000. márciusában az USA-ban 185 host jutott 1000 főre, Kanadában 83. Az EU-ban az Egyesült Királyság (41) és Németország (23) áll az élen, míg Japánban az 1000 főre eső Internet hostok száma 16.

Az Internet hostok száma és a hozzáférés költségei között megfigyelhető összefüggést jellemzi, hogy szoros korreláció van az Internet hostok száma és a használat költségei között.

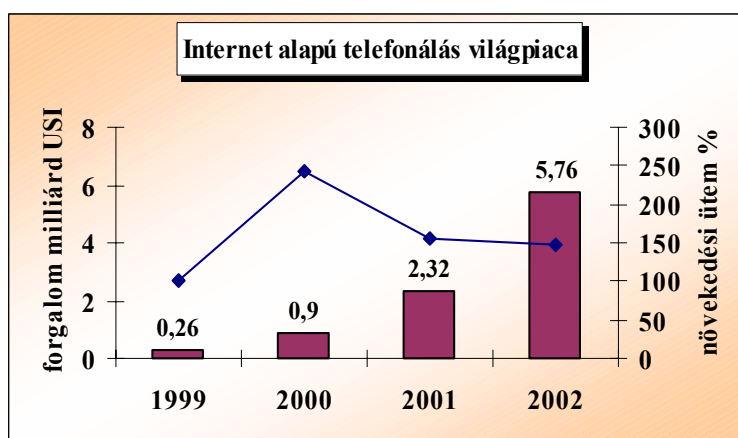
Forrás: OECD, Telcordia Technologies

Megjegyzés: Az 1995-2000-re vonatkozó átlagos Internet használati költségeket az OECD, a korábbi tanulmányaiban szereplő költségadatok alapján számította.

Ha az OECD 20 órás csúcsidős hozzáférési kosarát vizsgáljuk 2000-re vásárlóerő-paritáson árával, akkor az Internet hozzáférés költsége az USA-ban a legalacsonyabb, ezt Korea, Finnország és Izland követi. Az EU országok átlagos hozzáférési költségei és az OECD-átlag a középmezőnyben található, míg a legköltségesebb Internet hozzáférés Írországban, Luxemburgban, Lengyelországban, Magyarországon és Csehországban figyelhető meg. A fenti ábra is jól szemlélteti, hogy igen erős a korreláció az 1000 főre jutó hostok száma és a használati díj között, azaz azokban az országokban a legmagasabb az 1 főre jutó Internet hostok száma, ahol alacsony az Internet hozzáférés díja.

VoIP szolgáltatások piaca

Az internetes hangátviteli szolgáltatások világpiacán a jövőben várható forgalomművekedés mértéke az 1999-es 263,7 millió USD-ről 2002-re várhatóan több mint 20-szorosára nő. 1999-ben Európa volt a VoIP szolgáltatások legnagyobb piaca, megelőzve az észak-amerikai államokat.

Forrás: Frost&Sullivan

Összegzés

- Az internetes piacon Ázsia és Amerika részvétele kiegyenlített.
- Az Internet penetráció tekintetében mind az EU államai, mind Közép-Kelet-Európa két részre szakadt. Az EU-ban a skandináv országok, Közép-Kelet-Európában Észtország, Szlovénia és Csehország Internet penetrációs mutatói vannak szignifikánsan a térség átlaga felett.
- Az 1 millió lakosra eső Internet szolgáltatók száma az EU-ban és a közép-kelet-európai régióban is 10. Számítógéppel való ellátottság terén azonban jelentős különbség van a két térség között. Az EU-ban 100 lakosból 34, Közép-Kelet-Európában pedig 100-ból 12 rendelkezik számítógéppel.
- Egy adott ország Internet hostjainak számát nagyban befolyásolja, hogy milyen költségei vannak az Internet hozzáférésnek. Tehát azokban az országokban, ahol olcsó az Internet, relatíve több Internet host található.

5. KÁBELTÉVÉ SZOLGÁLTATÁS

Európa országai három részre oszlanak a kábeltévé előfizetések penetrációja szerint. A nyugat-európai országok közül Luxemburgban és Belgiumban 90% felett van a penetráció, ami világviszonylatban is kiemelkedő, a dél-európai országok, az Egyesült Királyság és Franciaország 40% alatti értéket képviselnek, a többi ország pedig a középmezőnyben foglal helyet. A Közép-Kelet-Európában a román, a szlovák és a lengyel tévékészülékkel rendelkező háztartások kábeltévé penetrációja kiemelkedő.

Kábeltévé előfizetők (ezer)		
	1999	2000
Franciaország	2 835	3 072
Németország	20 525	21 115
Olaszország	280	407
Spanyolország	600	900
Egyesült Királyság	3 020	3 350
Egyéb Nyugat-Európa	21 311	22 161
Nyugat-Európa összes	48 571	51 005
Közép-Kelet-Európa	15 016	16 492
Európa összesen	63 587	67 497
USA	67 800	68 500
Japán	6 984	8 206
Egyéb világ	114 002	125 549
Világ összesen	252 373	269 752

Forrás: EITO 2001

A közép-kelet-európai országok távközlési liberalizáció előtt álló kábeltévé piacain várhatóan a liberalizációt követően nagyobb átrendeződések következnek be, tekintve, hogy lehetővé válik a szolgáltatók számára, hogy a műsorelosztási szolgáltatások mellett beszéd- és adatátviteli szolgáltatásokat is nyújtsanak.

A kábeltévé-hálózatokon keresztül nyújtott Internet szolgáltatásokra Magyarországon még kevés példa van, azonban a legnagyobb kábeltévé-szolgáltatók

már megkezdtek (illetve tesztelik) ilyen irányú szolgáltatásaikat. Jellemző, hogy a magyarországi kábeltévé piacon több száz kábeltévé hálózat működik, a piac legnagyobb részét azonban mindössze 4-5 nagyobb szolgáltató uralja.

Összegzés

- **Közép-Kelet-Európában a távközlési liberalizációt megelőző időszakot a szolgáltatók koncentrációja jellemzi, a kisebb hálózatok nagyobb hálózatokba történő fokozatos beolvadása figyelhető meg.**
- **A liberalizációt követően a kábeltévé szolgáltatók megjelenésének a beszéd- és adatátviteli szolgáltatások piacán várhatóan jelentős versenyélénkítő hatása lesz.**